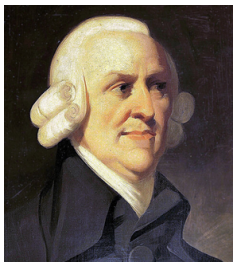
MARKET FINESSE
INSTITUTE OF ECONOMIC AND SOCIAL STUDIES

iness.sk

ročník 21 | číslo 6 /2026

„Ničomu sa jedna vláda od druhej nenaučí rýchlejšie ako umenie ťahať z vreciek ľudí peniaze."

- Adam Smith

www.iness.sk/podporte-nas

/ iness.slovakia
/ iness.slovakia
/ iness.slovakia
/ INESS
/ INESSinstitute
/ instituteINESS

Mesačník
MARKET F**INESS**E vydáva:
INESS - Institute of Economic and Social Studies
Na Vŕšku 12
811 01 Bratislava

tel.: +421-2-5441 0945
e-mail: iness@iness.sk

Editor: Paulína Ivanišová

Editoriál

Slnko a horúčavy spustili leto nekompromisne. Posledný júnový týždeň otestoval pripravenosť a odolnosť verejných inštitúcií voči vyšším teplotám. Obce bez vody alebo s regulovanými dodávkami, suché polia z dôvodu nefunkčnosti prečerpávačiek, paralyzované a zavreté úrady z dôvodu vysokých teplôt (a čo, že ste ako občan potrebovali niečo vybaviť a tlačili vás termíny), deti potiace sa v školách so skráteným vyučovaním na 1-2 h denne. Smutnou správou je viac ako tucet utopených na celom Slovensku v priebehu pár dní (pre porovnanie – v dôsledku útoku medveďa nezomrel na Slovensku za tento rok jediný človek).

A k tomu sa na 3 mesiace poslaneckých prázdnin (3 mesiace platenej dovolenky!) predĺži čakanie na chýbajúcu poctivú diskusiu o konsolidácii v podstate už kolabujúcich verejných financií na výdavkovej strane rozpočtu. Príjmová je už tak našponovaná vysokými a novými daňami (plus od 1. júla – aká symbolika, keď už má parlament prázdniny - platnými povinnými mikroodvodmi malých živnostníkov), že bude mimoriadne zaujímavé sledovať nielen vývoj daňových príjmov, ale aj počet aktívnych firiem.

Naschvál nepíšem nových, lebo začať podnikať na Slovensku dnes – v porovnaní s podmienkami pre podnikateľov v Česku, Poľsku, či Maďarsku – hraničí s úpalovým alebo blúznivým správaním. Vezmite si napr. takú hranicu registrácie pre DPH. Na Slovensku sa prakticky nezmenila 17 rokov – nominálne stále 50 000 eur, no po zohľadnení inflácie má reálnu hodnotu len 28 903 eur v cenách roku 2009. Keby mala zodpovedať pôvodnej hodnote, musela by byť dnes na úrovni 86 133 eur. Väčšina krajín EÚ má pritom limit pri 85 000 eur.

Bude zaujímavé sledovať, ako sa slovenská vláda ale aj opozičné strany zapoja do diskusie o novom rozpočte EÚ pre roky 2028 - 2034. My sme pred mesiacom vydali spolu s prominentnými európskymi think-tankmi združenými v paneurópskej sieti EPICENTER Network štúdiu **Alternatívny rozpočet EÚ**, ktorú intenzívne komunikujeme aj v Bruseli. Na Slovensku je zatiaľ ticho. Pritom si nafúknutý európsky rozpočet bude podľa aktuálneho návrhu vyžadovať od Slovenska dodatočné odvody do európskej pokladnice vo výške cca 550 miliónov eur. Kde na to vláda vezme?

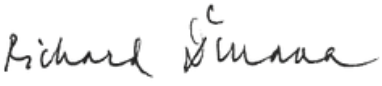
Už teraz máme najvyššiu sadzbu firemnej dane v postkomunistickej Európe, transakčnú daň, osobitný odvod regulovaných podnikov. Výsledkom je de facto **zabrzdený ekonomický rast**. Jedným z dôsledkov je aj to, že slovenskí zamestnanci dostávajú v čistom jedny z najnižších miezd v EÚ. Sme na 4. mieste od konca. Za nami sú už len Rumunsko, Bulharsko a Maďarsko. Slovenskí zamestnávatelia však platia cenu práce, ktorá je takmer v strede rebríčka EÚ. Vysoké daňovo-odvodové zaťaženie by tiež malo byť jednou z nosných tém každej diskusie o zvyšovaní ekonomického rastu na Slovensku. Lebo **len rast znamená vyššie mzdy. Nič iné**.

Máme ale aj dobré správy – hlavne na letnú dovolenkovú sezónu. Obnovili sme podcastovú sériu INESS do UCHA (koľko ľudí sa ma len v poslednej dobe pýtalo, kedy budú ďalšie epizódy!) a z tlače nám prišli nové plagáty **Vesmíru verejných výdavkov 2026** a bločku **Účet za služby štátu**. Do škôl na celom Slovensku poputujú v priebehu leta, ku vám môžu hneď po objednaní.

Prajem vám všetkým pekné leto, veľa prečítaných kníh a vypočutých podcastov,

Richard Ďurana
riaditeľ INESS

VYJADRENIA

INESS v MÉDIÁCH

ROVNAKÝ PLAT, NO V ČISTOM O TISÍCE EUR VIAC. STAČÍ ÍSŤ DO ČESKA

Vysoké dane na Slovensku odháňajú manažérov, lekárov aj IT špecialistov do zahraničia. Analytik INESS Radovan Ďurana v rozhovore pre týždenník Trend vysvetľuje, koľko presne konsolidačné opatrenia na Slovensku zobrali ľuďom s vyššími príjmami, či sa najlepším zamestnancom s vysokým príjmom oplatí odísť do Česka, prečo je progresívne zdanenie pre Slovensko väčšou hrozbou ako transakčná daň a v ktorom momente sa zvyšovanie daní začne obracať proti samotným verejným financiám. Celý rozhovor s Radovanom Ďuranom si prečítate **v týždenníku Trend**.

ŠTÁT CHCE PRILEPŠIŤ NAJSTARŠÍM SENIOROM

V parlamente koaliční poslanci predložili návrh, ktorý by zákonne garantoval všetkým seniorom nad 90 rokov dôchodok vo výške minimálne dvojnásobku minimálnej penzie. Kým predkladatelia hovoria o dlhu voči generácii, ktorá dnes prežíva v chudobe, ekonomickí experti vrátane analytika INESS upozorňujú, že ide o systémový hazard. Podľa neho plošné zvyšovanie hotovosti pre 90-ročných nerieši skutočné potreby tejto generácie. „Krivka vlastnej spotreby s vekom výrazne klesá. Väčšina seniorov je ťažko mobilná a mnoho z nich je v zariadení sociálnych služieb. Ich financovanie je skutočnou výzvou pre štátnu kasu, nie dôchodkové dávky," konštatuje pre **denník Pravda** analytik Radovan Ďurana.

NA BOJ S DAŇOVÝMI ÚNIKMI ŠTÁT NASADZUJE ŠPECIÁLNY TÍM

Podľa odhadov Finančnej správy objem šedej ekonomiky na Slovensku dosahuje 17 miliárd eur. Štát sľubuje tvrdší zásah proti únikom. Analytik INESS Radovan Ďurana považuje vznik nových kontrolných tímov Finančnej správy za čisto manažérske rozhodnutie, ktorého úspešnosť je podľa neho pomerne ľahko merateľná. Veľkosť daňovej medzery podľa neho neurčujú len sadzby, ale aj zložitosť a časté zmeny daňových zákonov spolu s nejasným výkladom pravidiel. Ako prvý krok odporúča zníženie sadzieb a zrušenie transakčnej dane, v druhej fáze potom zavedenie pravidelnosti daňových zmien (ideálne raz ročne) spolu s povinnosťou Finančnej správy jasne interpretovať legislatívne novinky. Celé vyjadrenie si prečítate **v článku Hospodárskych novín**.

PRORASTOVÝ BALÍK PRE PODNIKATEĽOV?

Vláda predstavila nový balík prorastových opatrení, ktorého cieľom má byť zníženie nákladov podnikateľov, obmedzenie byrokracie a podpora ekonomického rastu. Analytik INESS Radovan Ďurana však označenie balíka za „prorastový" spochybňuje. Podľa neho ide skôr o odstránenie čiastkových prekážok v podnikaní než o zásadnú zmenu podnikateľského prostredia. Trefnejšie by podľa neho bolo označenie „kilečko", teda súbor pomocných, no nie strategických opatrení. Balík podľa Ďuranu prináša len kozmetické vylepšenia a chýba mu ambícia v kľúčových otázkach – zrušení transakčnej dane, znížení daňového zaťaženia či zjednotení sadzieb DPH. Nepredstavuje tak žiadnu zásadnú zmenu, ktorá by dokázala pritiahnuť nových podnikateľov alebo presvedčiť domácich investorov, aby investovali na Slovensku namiesto v zahraničí. Celé vyjadrenie INESS si môžete pozrieť **v relácii TA3.**

ANALYTICI INESS O 38 VLÁDNYCH OPATRENIACH: JE TO PREMÁRNENÝ POTENCIÁL, VYŠŠIE MZDY NEČAKAJTE

Ministerstvo hospodárstva predstavilo balík 38 prorastových opatrení, verejnosť a tripartita však dostali na pripomienky len pár hodín. Analytici INESS balík hodnotia zdržanlivo. Martin Vlachynský ho považuje za prínos, no s nevyužitým potenciálom – 7 z 38 opatrení len avizuje budúce preskúmanie problematiky, nie konkrétny krok. Reálnych je tak podľa neho 31 opatrení, ktoré však na smerovaní ekonomiky nič zásadné nezmenia. Radovan Ďurana hovorí o „povinnej jazde" drobných zmien bez vplyvu na podnikateľské prostredie či mzdy, keďže vláda sa nedotýka daňových sadzieb. Za skutočný rast by bolo podľa neho potrebné škrtanie výdavkov, na čo vláda nemá odvahu. Obaja analytici sa zhodli na tom, že predstavený balíček síce podnikateľom na Slovensku mierne uľaví od byrokratického zaťaženia, avšak skutočný ekonomický rast nateraz neodštartuje. Celé vyjadrenie INESS je dostupné **na Refresher.sk**.

VYJADRENIA

INESS v MÉDIÁCH

ĎALŠÍ CHAOS V ODVODOCH

Koalícia na poslednú chvíľu ustúpila. Živnostníci pri drobných zárobkoch nebudú musieť platiť takzvaný mikroodvod. Analytik INESS Martin Vlachynský upozorňuje, že vláda situáciu drobných živnostníkov zavedením mikroodvodu najprv výrazne skomplikovala a teraz ju len čiastočne napráva. Novo stanovená hranica je podľa neho príliš nízka – do likvidačného mikroodvodu bude aj naďalej spadať veľké množstvo SZČO. Celé opatrenie by preto podľa neho malo byť zrušené ako zásadný omyl. Martin Vlachynský sa tiež vyjadril, že v predložených opatreniach chýbajú zmeny týkajúce sa minimálnej mzdy, príplatkov, povinných zamestnaneckých benefitov, ako aj požiadaviek na vzdelanie vo verejnej správe. Viac sa dočítate **v článku Aktuality.sk**.

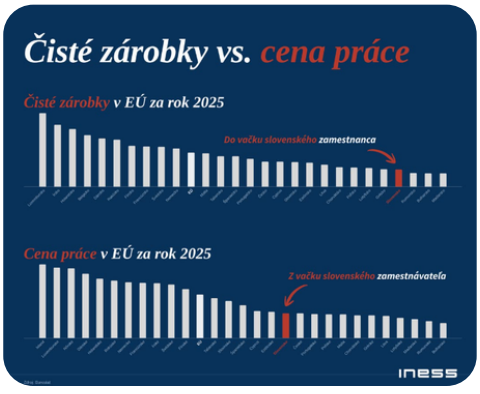
SLOVENSKO MÁ NAJVÄČŠIE ROZDIELY V MZDÁCH ŽIEN A MUŽOV. NOVÝ ZÁKON ICH VŠAK NEVYRIEŠI

Národná rada SR schválila nový zákon o rovnakom odmeňovaní mužov a žien za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty, ktorým Slovensko transponuje smernicu EÚ o transparentnosti odmeňovania. Ide o antidiskriminačnú normu, ktorá sa má inovatívnym spôsobom vysporiadať s rozdielmi v odmeňovaní žien a mužov – aktuálne najmä preto, že Slovensko patrí medzi krajiny EÚ s najvyšším rodovým mzdovým rozdielom. Analytik INESS Róbert Chovanculiak sa na túto problematiku pozerá kriticky a poukazuje na hlbšiu príčinu problému. Podľa neho hlavným zdrojom rozdielov v odmeňovaní nie je diskriminačné správanie zamestnávateľov, ale odlišné rodové preferencie a vplyv materstva na pracovnú kariéru žien. Zákon tak podľa neho lieči iný symptóm, než je skutočná príčina problému, a jeho reálnym dôsledkom bude najmä nárast administratívnej záťaže pre zamestnávateľov. Viac sa dočítate **v článku Forbes**.

ZABUDNITE NA PRÁCU?! PEŇAZÍ MÁ BYŤ PRE VŠETKÝCH DOSTATOK

Elon Musk predpokladá, že vďaka automatizácii sa z práce do 10 až 20 rokov stane namiesto nevyhnutnosti záľuba. Ak to automatizácia dovolí, ľudia budú žiť z nepodmieneného príjmu. Analytik INESS Róbert Chovanculiak túto víziu odmieta na základe troch argumentov: vysokých fiškálnych nákladov plošných politík (pripomína, že ani dôchodky ako podobnú „demoverziu" štáty nedokážu dobre manažovať), rizika poklesu ochoty pracovať pri už aj tak nedostatkovom trhu práce, a nestability verejných politík, keďže politici sa môžu predbiehať v prísľuboch zvyšovania dávok. Chovanculiak sa zároveň nazdáva, že umelá inteligencia nespôsobí špirálovitý nárast nezamestnanosti. Vysvetľuje, že keď firma ušetrí peniaze napríklad prepúšťaním, zdroje sa nevyparia, ale investujú sa do ďalších kapacít, nákupov alebo cez banky do iných projektov. Celé vyjadrenie Róberta Chovanculiaka si prečítate **v článku Forbes**.

SLOVENSKO PATRÍ K NAJSLABŠÍM V EÚ

Slovenskí zamestnanci dostávajú v čistom jedny z najnižších miezd v EÚ. Sme na 4. mieste od konca. Za nami sú už len Rumunsko, Bulharsko a Maďarsko. Slovenskí zamestnávatelia však platia cenu práce, ktorá je takmer v strede rebríčka EÚ. Platia rovnako ako českí zamestnávatelia a viac ako portugalskí, poľskí, maltskí, chorvátski, grécki, litovskí, lotyšskí, maďarskí, rumunskí či bulharskí. Asi tušíte, kde sa stráca rozdiel medzi tým, čo odíde z vrecka slovenského zamestnávateľa, a tým, čo skončí vo vrecku slovenského zamestnanca. Problémom nie je len nižšia životná úroveň, ale aj semienko konfliktu, ktoré vysoké daňovo-odvodové zaťaženie vytvára v spoločnosti. Zamestnanci majú pocit, že za svoju prácu nedostávajú adekvátnu odmenu, a zamestnávatelia majú pocit, že za vysokú cenu práce nedokážu vytvoriť dostatočnú pridanú hodnotu. Viac sa o vyjadrení analytika Róberta Chovanculiaka dočítate **v článku Startitup**.

NBS PRIPRAVUJE PÔDU PRE ZDANENIE NEHNUTEĽNOSTÍ. MÔŽU REALITNÍ ŠPEKULANTI ZA ICH VYSOKÉ CENY?

Ekonóm INESS Juraj Karpiš spochybňuje naratív, že za krízu bývania môžu investori. Poukazuje na paradox – Bratislava má vyše 10 % prázdnych bytov a nájmy klesajú. Hlavnou príčinou rastu cien sú podľa neho lacné peniaze z čias ECB a pomalá výstavba spôsobená zdĺhavým povoľovaním. Rozlišuje investorov bez hypotéky, ktorí byty držia prázdne, a investorov s hypotékou, ktorí ich aktívne prenajímajú a pomáhajú riešiť nedostatok nájomného bývania. Práve tých druhých by podľa neho zasiahol návrh NBS na sprísnenie podmienok úverovania. Vyššie zdanenie nehnuteľností označuje za ďalší krok v reťazi škodlivých zásahov štátu, ktorý zníži výstavbu a zdraží bývanie. Vyjadrenie Juraja Karpiša k aktuálnej situácii investícii do nehnuteľností si prečítate **v článku Forbes**.

ALTERNATÍVNY ROZPOČET EÚ

NOVÉ EURÓPSKE DANE NEDÁVAJÚ ZMYSEL A NIE SÚ POTREBNÉ

„Viac peňazí v rozpočte nevyrieši problém zle nastaveného rozpočtu."

Radovan Ďurana, 2.6.2026

Nájsť vyjadrenie slovenského politika k **návrhu nového rozpočtu EÚ** je ako hľadať ihlu v kope sena. Bohužiaľ, témou aktuálnych dní je skôr to, či Komisia peňazovod na základe rezolúcií Európskeho parlamentu nezastaví. Pritom už o **3 týždne** prebehne v Bruseli stretnutie, ktoré môže o rozpočte rozhodnúť.

Nový **viacročný rozpočet EÚ má byť iný**. Za prvé, bude výrazne väčší. V pomere k ekonomike EÚ sa prifúkne o 15 % (+500 mld. eur). A nie je to ani zahrnutím nákladov na splácanie Plánu obnovy (149 mld. eur ročne), ani podporou obrany a Ukrajiny. Rozpočet rastie predovšetkým kvôli ambicióznosti. Program „Vedúce postavenie v digitálnej oblasti" má dostať 49 mld. eur, čo je 333 % nárast oproti minulému rozpočtu. Je akýmsi symbolom celého rozpočtu, v ktorom chce Komisia klásť väčší dôraz na konkurencieschopnosť. Za druhé, rozpočet znižuje výdavky pre poľnohospodárov aj na regionálny rozvoj (-79 mld. eur). Tie donedávna rozpočtom EÚ dominovali. Škrty sú však mierne, uvoľnené zdroje poslúžia napríklad na rast pomoci krajinám Blízkeho východu a Afriky (+33 mld. eur). A samozrejme na tretinový nárast výdavkov programu Erazmus+, ukážkový program utrácania, v ktorom sa len ťažko meria pridaná hodnota. Za tretie, polovica rozpočtu má predpísané použitie. 35 % výdavkov musí ísť na dekarbonizáciu a 14 % na sociálne veci.

Výrazne väčší rozpočet ale niekto musí zaplatiť. Dnes prispievajú štáty do rozpočtu EÚ predovšetkým z vlastných daní. Veľmi malú časť príjmov má EÚ zo spoločných ciel, zvyšok členské štáty platia na základe ich hrubého národného dôchodku (nie HDP), a na základe výberu DPH. Transparentné riešenie navýšenia rozpočtu by bolo na základe príspevkov odvodených na základe HND. Tie síce majú vzrásť, v prípade Slovenska o vyše 200 mil. eur, ale ďaleko väčší nárast chce únia dosiahnuť novými príjmami. A tie sú zvolené, jemne povedané, „nešťastne".

Najhorším návrhom je tzv. CORE, teda zdaňovanie firiem na základe obratu, čo predstavuje európsky ekvivalent slovenskej daňovej licencie. Bez ohľadu na to, či sú firmy v zisku alebo nie, budú musieť platiť 100 000 - 750 000 eur ročne, a to s jediným argumentom, že tržby majú vďaka účasti na spoločnom trhu EÚ. Nechajme bokom argument, že únia týmto návrhom prekračuje Rubikon a púšťa sa do zdaňovania firiem, čo má byť výhradnou politikou členských štátov. Nová daň je v rozpore s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti. Bude brzdiť rast firiem, čo je presne opak toho, po čom volal Draghi vo svojej správe. Slovensko je skvelý prípad škodlivosti tejto dane. Máme najvyššiu sadzbu firemnej dane v postkomunistickej Európe, transakčnú daň, osobitný odvod regulovaných podnikov. Výsledkom je zabrzdený ekonomický rast. A teraz chce únia ťažko skúšaným firmám zobrať, podľa našich prepočtov, ešte ďalších 74 mil. eur?

Tretinu výnosov z predaja emisných povoleniek by mal po novom dostávať európsky rozpočet. Každá krajina čelí ekonomickým nákladom dekarbonizácie a prostriedky z predaja povoleniek slúžia práve na kompenzáciu týchto nákladov. Krajiny väčšinou z týchto peňazí dotujú zatepľovanie a znižovanie nákladov energií. Šikovnejšie krajiny vďaka týmto príjmom dokážu znižovať priame dane.

V čom bude pridaná hodnota európskeho rozpočtu? Takýto návrh je v rozpore s požiadavkou subsidiarity.

Ešte podivnejší je návrh na poplatok 2€/ za kilogram nevyzbieraného elektroodpadu. Nielenže aj v tomto prípade platí, že **členské štáty dokážu vlastné problémy riešiť efektívnejšie samy**, no táto daň obsahuje aj základný rozpor.

Únia na jednej strane nastavuje limity, koľko elektroodpadu musí byť vyzbieraného a tlačí krajiny do efektívnejšej recyklácie. No zároveň počíta v rozpočte s príjmami, ktoré predpokladajú, že odpad nebude ubúdať. Takto sa fiškálna politika nerobí.

Rovnako prevod 15 % výnosov tabakových a nikotínových daní do európskeho rozpočtu nedáva žiadny zmysel. Negatívne externality vznikajú v členských štátoch a práve tie si vedia s ich odstraňovaním pomôcť najlepšie.

Jedine návrh na ponechanie 75 % výnosov z uhlíkového cla (CBAM) dáva zmysel, tak ako výnos zo spoločných ciel EÚ. Akurát táto daň je symbolická, predstavuje len 3 % nových príjmov EÚ.

Nové zdroje príjmov EÚ, s výnimkou CBAM, by nemali byť zavedené, postrádajú „fiškálnu logiku" a vytvárajú riziko, že ich výpadok budú štáty kompenzovať zvyšovaním iných daní. **Načo vytvárať novú daňovú byrokraciu, načo zavádzať selektívne zdanenie, keď stačí adekvátne upraviť už existujúci príspevok na základe HND?**

Komisia veľmi dobre vie, že EÚ ako celok zle šafári, členské krajiny majú v priemere deficit 3,1 % a dlh viac ako 80 % HDP. Vládam jednotlivých krajín sa nechce „pustiť" vlastné zdroje v podobe priamych príspevkov pre bruselský rozpočet a zvýšiť tak tlak na deficit. Nové dane nie sú navrhnuté tak, aby fiškálne dávali zmysel, ale tak, aby boli politicky presaditeľné.

Na problém nových zdrojov sa však môžeme pozrieť aj z iného pohľadu. Je skutočne nutné navyšovať výdavky rozpočtu únie? Je skutočne nutné, aby na nových daniach 4-členná rodina prispievala v priemere do rozpočtu EÚ o 280 eur ročne viac (cca 365 mil. eur ročne za Slovensko)? Nie je. Viac peňazí v rozpočte nevyrieši problém zle nastaveného rozpočtu. V našej analýze **alternatívneho rozpočtu EÚ** vysvetľujeme, že ak by únia bola financovaná len clami a príspevkom 1 % HND, mala by dostatok zdrojov na financovanie základných funkcií, ktoré EÚ plniť má. Cezhraničné dopravné prepojenia, cezhraničné energetické vedenia, podpora jednotného trhu, bezpečnosť na spoločných hraniciach. V týchto cieľoch nie sú dotácie pre firmy, poľnohospodárov, zakladanie startupov, nové škôlky, platy opatrovateliek, či riešenie nákladov dekarbonizácie. To všetko sú výzvy, ktoré dokážu v súlade s princípom subsidiarity, riešiť členské štáty samé.

Komentár Radovana Ďuranu o Európskych daniach a rozpočte EÚ si teraz môžete vypočuť už aj ako audiokomentár na **Youtube, Spotify** a **Apple Music**.

Celá publikácia INESS s návrhmi na zmenu rozpočtu EÚ pre roky 2028 - 2034 je voľne dostupná na **webovej stránke INESS**.

KOMENTÁRE

ALTERNATÍVNY ROZPOČET EÚ

DISKUSIA O ROZPOČTE EÚ NÁS MINULA

„Ako by sme dopredu rezignovali na veľký svet európskej politiky."

Martin Vlachynský, 26.6.2026

Európska komisia navrhuje navýšiť rozpočet Európskej únie na obdobie 2028–2034 z približne 1,1 % na 1,26 % hrubého národného dôchodku únie.

Komisia navrhuje päť nových európskych zdrojov príjmov s cieľom získať zhruba 44 miliárd EUR ročne: príjmy z obchodovania s emisiami, uhlíkové clo, poplatok za elektroodpad, zdroj z tabakových spotrebných daní a daňová licencia na veľké firmy viazaná na ich obrat. **To v prípade Slovenska znamená 280 eur ročne na štvorčlennú rodinu**.

Uhlíkové clo vychádza z logiky ochrany priemyslu pred importom uhlíka vo svete emisných povoleniek. Všetko ostatné sú dane vytiahnuté z klobúka a ku každej sa dá napísať kilometrová analýza, prečo by malo rozhodnutie o nich ostať na úrovni členských štátov. Spomeniem len daňovú licenciu, ktorá by len slovenské spoločnosti by mala stáť 74 miliónov eur ročne. Asi netreba zdôrazňovať jej negatívny dopad na už tak chatrnú konkurencieschopnosť európskych podnikateľov.

V INESS sme v spolupráci s medzinárodnou sieťou Epicenter pripravili alternatívny návrh rozpočtu EÚ. Navrhujeme zachovať rozpočet pod hranicou 1 % HND, čo je o 223 miliárd menej ako Komisia plánuje. Priorizovať treba výdavky s preukázateľnou európskou pridanou hodnotou – cezhraničnú infraštruktúru, energetické prepojenia, jednotný trh, obranu a cielený výskum.

Naopak, zosekať treba najväčšie výdavkové položky: priame platby v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (261 miliárd EUR) a politiku súdržnosti (405 miliárd EUR). Ani jedna z týchto oblastí neobstojí v základnom teste subsidiarity – teda v otázke, prečo ich musí financovať EÚ a nie samotné členské štáty. Obe politiky by sa mali vrátiť do rúk členských štátov. Francúzsko môže investovať do Korziky z vlastného rozpočtu bez toho, aby na to potrebovalo bruselské fondy.

Zvyšovanie daní a výdavkov riadených z Bruselu je omyl. Viac peňazí neopraví nefunkčný systém. Kapitál v Európe existuje, no je zablokovaný regulačnými bariérami. Dôchodková reforma, únia kapitálových trhov a zjednodušenie regulácie by dokázali mobilizovať súkromné investície miesto rozširovania rozpočtu EÚ. Súčasný návrh nakladá budúcim generáciám bremeno, pričom neponúka žiadne štrukturálne reformy ako protihodnotu.

Smutným faktom je, že proces tvorby európskeho rozpočtu, ktorý bude mať silný dopad aj na slovenskú ekonomiku, sa deje za takmer dokonalého lokálneho politického aj mediálneho nezáujmu. Ako by sme dopredu rezignovali na „veľký svet" európskej politiky.

Celý komentár Martina Vlachynského si **môžete prečítať tu**.

„Viac peňazí neopraví nefunkčný systém. Kapitál v Európe existuje, no je zablokovaný regulačnými bariérami."

EKONOMICKÉ REČI #39:

Potrebujeme väčší rozpočet EU? Stojí to za nové dane?

V júni sa uskutočnili ďalšie **Ekonomické reči na tému rozpočtu EÚ**.

Pozvanie do diskusie prijal aj bývalý poslanec Európskeho parlamentu **Eugen Jurzyca**.

Záznam z tohto podujatia je voľne dostupný na **Youtube kanáli INESS**.

„Nová daň CORE, **podľa prepočtov INESS** zasiahne zhruba 350 slovenských firiem a vyzbiera pre Brusel vyše 70 miliónov eur ročne."

forbes.sk

„**Analýza INESS** upozorňuje, že daň CORE by museli platiť aj podniky, ktoré hospodária so stratou. Ani strata by firmu pred novou európskou daňou neochránila."

interez.sk

„**Analytici INESS** odhadujú, že slovenský príspevok zvýši približne o 550 miliónov eur ročne. Ide približne o ekvivalent, ktorý momentálne vynáša zavedená transakčná daň."

refresher.sk

REFORMA ŠKOLSTVA

REFORMA REFORMOVANIA ŠKOLSTVA

„Nedá sa napísať jeden dokument, ktorý bude vyhovovať 2 000 školám."

Róbert Chovanculiak, 18.6.2026

Prvého septembra sa zavŕši rozsiahle reformné úsilie, ktoré trvá viac ako päť rokov. Na všetkých základných školách prejdú prvé ročníky na **nový štátny vzdelávací program**, ktorý má „reflektovať 21. storočie".

Najskôr niekoľko pozitív. Po prvé, ide o obsahovú reformu školstva, ktorá prežila päť ministrov. To je samo osebe úspech, keďže polčas rozpadu predchádzajúcich reforiem bol maximálne na úrovni polčasu rozpadu samotných ministrov. Niekedy aj kratší. Po druhé, samotný štátny vzdelávací program prešiel modernizáciou, hemží sa dnes populárnymi pedagogickými termínmi ako kompetencie, metakognícia či metaučenie a je viac rámcový a menej direktívny. To znamená, že dáva školám o niečo väčší priestor, aby si prispôsobili svoj školský vzdelávací program.

„Nový štátny vzdelávací program má pozitíva aj nedostatky."

Pozitíva sú zároveň negatívami

Na druhej strane **má nový štátny vzdelávací program množstvo nedostatkov**. Najčastejšie sa hovorí o tom, že sa príliš vezie na modernej vlne konštruktivizmu, kladie neprimerane veľký dôraz na kompetencie na úkor vedomostí žiakov a zároveň je príliš vágny a nešpecifický pre samotné školy. Nedáva im dostatočný návod, ako si pripraviť školský vzdelávací program.

Nie, autor tohto textu netrpí akútnymi výpadkami pamäti. Tie isté aspekty sú najväčšími pozitívami, ale zároveň aj negatívami štátneho vzdelávacieho programu. Ako je to možné?

Odborníci na pedagogiku a didaktiku sa totiž nezhodujú na tom, ako má vyzerať kvalitné vzdelávanie. A čo je ešte závažnejšie, rodičia, žiaci, učitelia a napokon aj samotné školy sa rôznia. Majú rôzne štartovacie body, očakávania, schopnosti a možnosti.

Lenže zamestnanci školstva musia pripraviť jeden dokument pre všetkých. A tak jediný spôsob, ako si čo najmenej pohnevať všetkých, je nájsť kompromis. Výsledkom je mačkopes.

Na jednej strane zostal štátny vzdelávací program rozsiahlym dokumentom s viac ako 700 stranami. Objem učiva nebol výrazne zoškrtaný, dokonca sa ešte niečo dopísalo. Ministerstvu to pritom už pred dvoma rokmi vyčítala aj odborníčka na štátne kurikulá **Lucy Crehan**.

Zároveň je však dokument príliš vágny, plný abstraktných pojmov a akademických konceptov. Jednotlivým školám a učiteľom nedáva konkrétny návod, ako majú vyzerať vyučovacie hodiny. A práve to je najťažšia časť práce. Opísať pekne znejúce poučky a teoretické princípy je jedna vec. Preniesť ich do praxe je vec úplne iná.

Takto vznikol dokument, ktorý napokon nevyhovuje nikomu. Tie školy, ktoré majú silného lídra, jasnú vzdelávaciu filozofiu a presne vedia, ako chcú vzdelávať svojich žiakov, sú stále obmedzované a nemôžu sa plne realizovať. Hlavne keď si k štátnemu kurikulu pripočítame ďalších viac ako 700 regulácií, ktoré zväzujú všetky aspekty fungovania škôl.

A zároveň sú nespokojné aj tie školy, ktoré fungujú viac zotrvačne, nemajú silnú jednotiacu filozofiu vzdelávania ani aktívneho lídra s presnou predstavou o tom, ako má vyzerať tamojšie vzdelávanie. Na takejto typickej verejnej škole neprináša nové štátne kurikulum dostatočne užitočné návody a pomôcky na to, ako nastaviť a pripraviť konkrétne vyučovacie hodiny.

Pre jedných je teda štátny vzdelávací program príliš rozsiahly a podrobný dokument, ktorý ich obmedzuje. Pre druhých ide o príliš vágny a nedostatočný dokument, ktorý im nepomáha.

Nikdy to nebude vyhovovať všetkým

Ako z toho von? Riešením sú **dva kroky**.

V prvom kroku treba umožniť tým, ktorí chcú veci robiť inak, „odpojiť sa od systému" a **spraviť štátne kurikulum dobrovoľným**. Ak sa to ľuďom z ministerstva zdá príliš radikálne, druhým najlepším riešením je veľmi výrazne zoškrtať štátne kurikulum. Napríklad Holanďania mali donedávna **14-krát menšie** štátne kurikulum. V súčasnosti je približne na **pätinovej** úrovni nášho rozsahu.

Ak si ani toto na ministerstve nevedia predstaviť, stále existuje možnosť **vytvoriť typ škôl**, ktorý je v zahraničí populárny pod názvom **autonómne**, respektíve **charterové školy**. Tie nemusia podliehať štátnym vzdelávacím programom. Získajú veľkú mieru slobody, aby robili veci po svojom, výmenou za zodpovednosť, že ich žiaci budú dosahovať základné úrovne gramotnosti. Ak toto splnia, môžu učiť, čo chcú a ako chcú.

V druhom kroku treba **vytvoriť** podrobné, štruktúrované a **praktické návody, ako môžu vyzerať vyučovacie hodiny** rôznych predmetov v rôznych ročníkoch alebo cykloch. Tieto návody však majú byť dobrovoľné.

Tu sa môžu realizovať rôzni odborníci na kurikulum z jednotlivých predmetov. Namiesto toho, aby svoje znalosti a skúsenosti využívali v lobistickom boji za zvýšenie časovej dotácie pre svoje predmety a v neúprosných konfliktoch o to, aby v štátnom kurikule zostalo čo najviac „tých najdôležitejších poznatkov z ich predmetov", môžu sa realizovať v konkrétnych návrhoch, čo a ako sa má robiť na hodinách.

O pár rokov, keď sa téma neaktuálneho štátneho kurikula znova otvorí svetu tam vonku, riešením určite nebude opäť zobrať 300 odborníkov na kurikulum a zasa ich zavrieť na rok či dva do zasadačiek, nech napíšu lepší dokument, ktorý už bude vyhovovať všetkým. To nie je možné. Nedá sa napísať jeden dokument, ktorý bude vyhovovať 2 000 školám. Je to ako hľadať železné drievko alebo okrúhly štvorec.

Namiesto mikromanažmentu v podobe stoviek strán dokumentov a regulácií dajme školám viac voľnosti a zároveň možnosť vyberať si z funkčných riešení, ktoré im naozaj pomôžu.

Celý komentár Róberta Chovanculiaka nájdete **na webovej stránke INESS**.

AKO PRELOMIŤ ĽADY V ŠKOLSTVE?

- Čo sú základné podmienky a predpoklady úspechu charterových škôl pri ich zavádzaní na Slovensku?
- Prečo je dôležité umožniť preberanie verejných škôl do správy úspešných prevádzkovateľov?
- A ako sa musí zmeniť systém školských obvodov, aby táto zmena mohla nastať?

O tom, aké reformy navrhuje v školstve zaviesť INESS sa dočítate **v publikácii Róberta Chovanculiaka**.

Tiež si k tejto téme môžete vypočuť **starší diel podcastu Na Vŕšku**.

ZDRAVOTNÍCTVO

„Situácia s poplatkami nie je ničím iným, ako klasickým výsledkom centrálneho plánovania."

Martin Vlachynský, 27.6.2026

Opoziční poslanci predložili v polovici mája do parlamentu návrh zákona **o poplatkoch v zdravotníctve**. O pár dní neskôr prišiel zase signál z ministerstva, že chystajú zmenu takzvaných doplnkových ordinačných hodín, pravdepodobne práve v súvislosti s témou poplatkov.

Poplatky sa riešia na každej druhej zdravotníckej konferencii a nie je tajomstvo, že za dverami ministerstva sa témou dlhodobo zaoberajú. O poplatkoch vyšlo viacero odborných publikácií, najmä od tímu **Henriety Tulejovej** z Advance Institute (najnovšia **v decembri 2025**) a od tímu **Petra Pažitného** (**jún 2025**). V apríli 2026 na tému poplatkov zatlačil aj ombudsman. Politické riešenie však stále neuzrelo.

Téma je technicky už dobre podchytená a spracovaná. Preto chcem v tomto komentári pridať ekonomické vysvetlenie, prečo sa zmena rodí tak ťažko.

Vyčleň, zreguluj, zakáž

Väčšina doteraz ponúknutých riešení problému poplatkov má podobný prístup: „vyčleň, zreguluj, zakáž". Spočíva v triáži poplatkov v zdravotníctve. V prvej vyčlenenej skupine sú poplatky bez obmedzení. Tie sa týkajú napríklad skrášľovacích zákrokov, či niektorých administratívnych úkonov (potvrdenia). Tu panuje takmer univerzálna zhoda a nie je politicky čo riešiť.

Druhú kategóriu poplatkov môžeme nazvať finančná spoluúčasť pacientov s plošne regulovanými poplatkami. Tu už zhoda nepanuje. Niektorí takúto kategóriu nechcú vidieť vôbec (žiadna legálna spoluúčasť pacienta) a skáču tak rovno do tretej kategórie. Iní zase presadzujú univerzálny motivačný poplatok (napríklad 3 eurá za návštevu ambulancie). Sofistikovanejšie riešenia dopĺňajú túto vrstvu poplatkov o ročné stropy a ochranné limity na korigovanie sociálnych dopadov, podobne ako pri doplatkoch za lieky.

Treťou kategóriou sú aktivity poskytovateľov s jednoznačne zakázanou finančnou spoluúčasťou pacienta.

Následným krokom je represia voči poskytovateľom: „Poplatky vám pod hrozbou pokuty a iných sankcií zakazujeme, okrem veľmi úzko definovaných výnimiek." Tento krok vychádza z logiky dnes existujúcich zákonov a krátkodobo naozaj môže pomôcť potlačiť poplatky v ambulanciách. Podobnou cestou **sa vydala ešte minulá česká vláda**, keď s platnosťou od januára tohto roka sprísnila podmienky a tresty za nedovolené poplatky v zdravotníctve.

Je to logický postup, ktorému sa dá vytknúť len jedna vec – z dlhodobého hľadiska prístup „vyčleň, zreguluj, zakáž" nereflektuje skutočný dôvod existencie poplatkov. Tým nie je „chudoba" ambulancií. Áno, niektoré lekárske špecializácie majú v niektorých regiónoch skutočne ekonomicky ťažký život. Ale ak by ste hľadali závislosť medzi mierou vyberania poplatkov a ekonomickou situáciou ambulancie, nenašli by ste ju.

V skutočnosti je dôvodom existencie poplatkov stret ponuky a dopytu. Ambulancie nie sú jednoliate komodity. Po niektorých je vyšší dopyt, ako po iných – pretože majú žiadanejšieho lekára, žiadanejšiu odbornosť, lepšie povesť, viac mašín, krajšiu čakáreň, lepšiu dostupnosť. Prípadne smerujú svoju ponuku na určitý segment pacientov a zdravotných problémov.

Vyšší dopyt vytvára priestor na dodatočné platby. Pokojne ich nazvime „šedý trh". Situácia s poplatkami nie je totiž ničím iným, ako klasickým výsledkom centrálneho plánovania. Rozpočet, respektíve programová vyhláška určuje sumu, ktorú majú poisťovne zaplatiť ambulanciám. Ak je táto suma 100, ale trhová cena za služby ambulancií je 120, vytvára to priestor na šedý trh vo výške 20.

Ak poplatky natvrdo zakážeme, čo sa z pohľadu ponuky zdravotnej starostlivosti zmení? Bude viac ordinačných hodín, viac ambulantných lekárov, viac ošetrených pacientov, lepšie služby? Nie, prinajlepšom ich ostane rovnako. V horšom prípade to časť starších lekárov zabalí, časť odíde do plne komerčnej praxe, časť do nemocníc, časť do zahraničia. Zároveň zo sektora ubudne časť kapitálu, ktorý do neho v podobe poplatkov priteká dnes.

Hĺbkové riešenie

Lenže súčasný stav je v nesúlade s úmyslom existujúcich zákonov a treba si priznať, že tento stav je spoločensky dlhodobo neudržateľný. Prechod na kompletne liberalizovaný trh zdravotných služieb nie je na programe dňa. Potrebujeme nakŕmiť vlka a zachrániť kozu.

Ako by sa reformátor postavil k otázke nesúladu dopytu a ponuky? Jedna možnosť spočíva vo vytvorení dvojvrstvovej ambulantnej siete. Prvá vrstvu predstavujú ambulancie s plným hradením z verejných zdrojov a bez poplatkov, respektíve len s plošnou motivačnou spoluúčasťou v jednotkách eur a s ochrannými limitmi. Druhý vrstvu tvoria ambulancie s čiastočnou úhradou a s voľnejším nastavením ceny. Nemusíme sa pritom baviť o dvoch fyzicky odlišných vrstvách. Rozdiel môže spočívať len v zmluvách – tá istá ambulancia tak môže byť v oboch vrstvách naraz.

Konkrétna realizácia môže vyzerať ako napríklad v Holandsku, kde sú ambulancie v rámci zmluvnej siete zdravotnej poisťovne s plnou úhradou (okrem regulačného poplatku) a ambulancie mimo zmluvnú sieť, v ktorých poisťovňa hradí nejakú časť (typicky okolo 70 %) svojho bodového paušálu a zvyšok si dopláca pacient.

Druhým modelom je **Singapur**, kde prvú vrstvu predstavujú verejné (nemocničné) ambulancie a zmluvné ambulancie, ktoré dostávajú priamu podporu od štátu a účtujú regulované (podtrhové) ceny. Druhú vrstvu tvoria ambulancie účtujúce si trhové ceny. Pacient si môže vybrať verejnú ambulanciu s regulovaniu (napríklad nulovou) cenou a súkromnú ambulanciu.

Tretím príkladom je Rakúsko, kde je prvá vrstva podobná našej (sieť ambulancií s plnou úhradou poisťovne) a druhá vrstva predstavujú ambulancie mimo sieť účtujúce pacientom trhové ceny. Pacienti si nejakú časť môžu dať spätne preplatiť zdravotnej poisťovni, väčšinou sa ale využíva doplnkové zdravotné poistenie, ktoré má asi tretina Rakúšanov.

Kľúčovou úlohou pre regulátora je nastaviť pravidlá tak, aby obe vrstvy dávali zmysel a jedna nebola v realite len prázdnou škrupinkou. Inak napísané. Nevyhnutnou súčasťou takejto reformy je preto lepšia definícia nároku pacienta a jeho vymáhanie. V Holandsku plnia túto úlohu treeknormen – dohoda sektora na maximálnych čakacích dobách pri neakútnej starostlivosti.

Potreba zadefinovať lepšie parametre systému z hľadiska pacienta je na Slovensku univerzálna, netýka sa len problematiky poplatkov. Je preto vhodným začiatočným bodom zmien.

Celý komentár si taktiež môžete prečítať aj **na webe INESS**.

ZDRAVOTNÍCTVO

VEREJNÉ ZDRAVOTNÍCTVO AKO SYSTÉM PREPLÁCANIA FAKTÚR

„Zdravotníctvo je mentálne stále tvrdo ukotvené v logike centrálneho plánovania.""

Martin Vlachynský, 30.6.2026

Takmer vždy sa diskusia o zdrojoch v zdravotníctve zvrhne na viac-či menej hlučné preťahovanie lanom na tému „náklady". Naposledy som takéto preťahovanie lanom zažil ako divák na júnovom zdravotníckom výbore. A hoci dnes už máme k dispozícii vďaka aplikovaniu DRG niekoľko účtovných analýz v sektore nemocníc od rozličných autorov, na intenzite dohadovania to pramálo zmenilo.

Rovnako sa nezmenilo to, že pri tejto príležitosti takmer nikdy nezaznie slovo pacient. Ten hrá veľkú úlohu v tlačových proklamáciách politikov, ale minimálnu v ich rozhodovaní. Koľko u nás čaká pacient s podozrením na onkologickú diagnózu? Akú máme mieru rehospitalizácií po operácii? Koľko percent pacientov skončí po zákroku s plienkou? Takéto údaje nikdy nepadnú a nikto ich nežiada. Pýtať by sme sa pritom mali oboch strán – poskytovateľov, aj poisťovní.

Ako ekonóm pri diskusiách trpím. Celá otázka zdrojov a rozpočtovania v zdravotníctve sa pri nich redukuje na otázku preplácania faktúr. „Mňa to stojí 100, ale dostávam len 80!" Dokonca zaznievajú výroky ako „máme málo **pridelených** peňazí", či „poisťovňa nám **dáva** menej, ako...".

Zdravotníctvo je mentálne stále tvrdo ukotvené v logike centrálneho plánovania. Pred rokom 1989 mal každý podnik svoje vstupy určené plánom. V boji o spoločné zdroje ich manažéri pred plánovačmi argumentovali, koľko železa potrebujú na karosériu embéčky a koľko zamestnancov ju musí montovať. Ak náklady prekročil, rozdiel bol dorovnaný zo štátneho rozpočtu. Ak chcela napríklad taká automobilka vyvinúť a vyrábať nový model, musela si na to takisto vyžiadať pridelenie zdrojov od štátnych plánovačov.

Vo väčšine ekonomiky to tak dnes už nefunguje. Manažéri Volkswagenu nemusia chodiť na ministerstvo na plánovaciu komisiu a vysvetľovať, koľko zdrojov budú potrebovať na vyrobenie 100 000 kusov Passatu. Našťastie – centrálne plánovanie a neexistencia cien vedú k vysokej neefektivite výroby a fenoménu nedostatkových a prebytkových tovarov na trhu. Na rozdiel od zdravotníctva mala socialistická automobilka aspoň produkčné ciele, aj keď boli len z hláv plánovačov a nezodpovedali dopytu z trhu. Nanešťastie, zdravotníctvo v mnohých ohľadoch funguje presne takto – a po zavedení programovej vyhlášky sa centrálne plánovanie ešte viac posilnilo.

Toľko ku kritizovaniu. Aká je však alternatíva? Výrobný podnik sa v trhovej ekonomike orientuje podľa zákazníkov. Problém je, že vo verejných zdravotných systémoch máme pacienta a máme zákazníka, čo sú dve rôzne entity. Zákazníkom nie je pacient, ale štát, ktorý predstavuje dopyt (definuje podobu a rozsah produktu reguláciami) a má peniaze (rozpočet). Zdravotné poisťovne sú nákupcovia, ktorí pre štát tento produkt nakupujú – aj keď to celé zastrešuje ilúzia existencie jednotlivých poistencov.

Nemám utopickú víziu premeny verejných zdravotných systémov na trhové systémy, v ktorých je pacient zároveň zákazník. Štát je v úlohe zákazníka v zdravotníctve už pevne usadený, tak ako je pevne usadený v školstve, či bezpečnosti. No ak nechceme premeniť celé riadenie verejného zdravotníctva na manažment účtovného systému na preplácanie faktúr, môžeme spraviť dva kroky. Prvý krok bol vymyslený už pred 20 krokmi ako cesta k obídeniu centrálneho plánovania. Je ním súťaž poskytovateľov a poisťovní o čo najlepšie naplnenie želaní zákazníka.

Druhým krokom je hra na to, že pacient je zákazníkom. Hrá sa tak, že štát tlačí na zverejňovanie kvantitatívnych a kvantitatívnych kritérií a benčmarkov. Napríklad v britskom NHS (a to musíte uznať, nie je žiaden trhovo-roztopašný systém) je už niekoľko rokov stanovený časový cieľ pre pacientov s podozrením na rakovinu: 28 dní na diagnózu a 31 dní na začatie liečbu od potvrdenia. Toto je len jeden z mnohých príkladov, ktoré sa dajú vymyslieť.

Ak sa nám podarí posunúť diskusiu týmto smerom, budem to považovať za prvý skutočný veľký krok k systémovému zlepšeniu fungovania zdravotníctva.

Celý komentár Martina Vlachynského si môžete tiež **prečítať na webovej stránke INESS.**

CENY U STOMATOLÓGOV LETIA NAHOR. ZA KTORÉ ZÁKROKY SI PRIPLATÍTE NAJVIAC?

Ceny u zubárov naďalej rastú a analytik INESS Martin Vlachynský ich pokles v dohľadnej dobe neočakáva. Počet zubných lekárov síce dlhodobo pomaly stúpa (z 2633 v roku 2009 na 2966 v roku 2024), no rovnako rastie aj dopyt pacientov v dôsledku starnutia populácie a vyšších nárokov na kvalitu chrupu. Medziročný nárast cien o 8,5 percenta pritom podľa Vlachynského nie je žiadnou anomáliou – v roku 2025 dosiahla všeobecná inflácia štyri percentá a nominálne mzdy v ekonomike vzrástli o 6,3 percenta, takže zdražovanie u zubárov v podstate kopíruje širšie cenové a mzdové trendy. **Celý článok denníka Pravda si prečítate tu**.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA ZBABRALO ZÁCHRANKOVÝ TENDER

Analytik INESS Martin Vlachynský sa vyjadril k plánovaným zmenám vo fungovaní záchrannej zdravotnej služby, podľa ktorých by záchranky mali po novom spadať pod nemocnice s urgentnými príjmami a univerzálny štátny systém SR. Podľa Vlachynského by to pre dvoch súkromných poskytovateľov nemalo predstavovať problém, pre iné nemocnice by to však problém byť mohol. Analytik upozorňuje, že navrhované zmeny by mohli spôsobiť návrat systému záchraniek do 90. rokov, keď ich prevádzkovali jednotlivé nemocnice a existovali veľké kvalitatívne rozdiely medzi regiónmi. Celé vyjadrenia Martina Vlachynského si môžete prečítať **na portáli TASR**.

VEREJNÉ FINANCIE

MANIFEST ODOLNOSTI

„Ľudia sú dobrí vo vymýšľaní problémov, ale rovnako dobrí aj v ich riešení."

Martin Vlachynský, 26.6.2026

Najskôr prišiel Covid. Sotva sa svet stačil nadýchnuť, nasledoval ruský útok na Ukrajinu. Ten ani omylom neskončil a zrazu vojna s Iránom. Každá z týchto udalostí mala byť rozbuškou ekonomickej katastrofy.

Ekonómovia, analytici a médiá na začiatku marca **varovali** pred „väčšou globálnou krízou, ako keby sa spojili ropná kríza zo 70. rokov a dôsledky vojny na Ukrajine." Riaditeľ Medzinárodnej energetickej agentúry **sa v apríli obával**, že „v Európe nám zostáva asi tak šesť týždňov zásob leteckého paliva." Bezpečnostný odborník Robert Pape z University of Chicago **tvrdil**, že ak sa vojna bude naťahovať, „môžeme čeliť nedostatku VŠETKÉHO... nielen paliva, ale aj potravín, materiálov a kľúčových priemyselných surovín."

Nechápme sa zle. Vplyv Covidu, Ruska aj Hormúzu sa zapíše do ekonomickej histórie. Netreba študovať štatistiky, stačí sa pozrieť na totemy čerpacích staníc, či cenník stavebnín. No po troch mesiacoch môžeme zároveň napísať, že globálna katastrofa ani pri iránskej vojne nenastala. Ceny ropy, hnojív či leteckého paliva vyskočili, ale väčšinou nedosiahli historické rekordy ani v nominále, nieto ešte v reálnom (inflačne upravenom) vyjadrení. Ak nastali fyzické nedostatky, boli buď veľmi krátkodobé, alebo vyvolané chybnou politikou - ako v prípade slovenských čerpacích staníc s prídelovým systémom. Prečo sa apokalypsa nekonala?

Pretože cenový systém ako geniálny komunikačný nástroj. Vysoká cena ropy nikomu nemusí vysvetľovať, prečo má šetriť – povie to za ňu sama. Milióny rozhodnutí spontánne zladia bez toho, aby ich ktokoľvek riadil. Presne to sme videli počas Covidu aj počas vojnových šokov. Podnikatelia ani spotrebitelia sa nepýtali vlády, čo majú robiť. Už v momente dopadu prvej rakety začalo 8 miliárd spotrebiteľov a milióny podnikateľov meniť svoje rozhodnutia v reálnom čase. Prekresľovali sa dodávateľské reťazce, menili sa postupy, vytvárali a rozpúšťali zásoby.

Krízy totiž neotvárajú len problémy – otvárajú aj okná príležitostí pre tých, ktorí ich včas zazrú. Dnešná doba je v tomto zmysle manifestom odolnosti globálnej ekonomiky a dôvodom na optimistické nazeranie na budúcnosť. Ukazuje sa, že ľudia sú dobrí vo vymýšľaní problémov, ale rovnako dobrí aj v ich riešení.

Celý komentár Martina Vlachynského **si prečítate tu**.

OŽIVENIE SLOVENSKEJ EKONOMIKY?

INESS VARUJRE PRED GRÉCKYM SCENÁROM

Najvyšší kontrolný úrad zdôrazňuje, že **celkový štátny dlh** Slovenska sa rýchlym tempom blíži **k hranici 84 miliárd eur. Analytik INESS Radovan Ďurana**, vidí priamu súvislosť medzi slabým výkonom a krokmi vlády. Podľa neho sú tri po sebe idúce konsolidačné balíky hlavnou príčinou takto slabého ekonomického rastu a rozpočtu by reálne pomohli kroky, ktorým sa politici vyhýbajú. Ide predovšetkým o úplné škrtnutie trinásteho dôchodku pre seniorov a zastavenie neadresného poskytovania prídavkov na deti či rodičovských príspevkov. Celé vyjadrenie Radovana Ďuranu ku krokom, ktoré potrebuje slovenský štát podniknúť v sociálnom systéme **si môžete prečítať na portáli Interez**.

VLÁDA PREDSTAVILA BALÍČEK PRORASTOVÝCH OPATRENÍ

Prečo sú pre slovenskú ekonomicku veľmi potrebné prorastové opatrenia? **Rast príjmov obyvateľstva sa dá zabezpečiť jedine hospodárskym rastom**, nie prerozdeľovaním toho istého koláča. Vyššie čisté mzdy sú podmienkou zlepšovania blahobytu obyvateľov. Za uplynulé tri roky boli prijaté tri konsolidačné balíky, ktoré výrazne brzdia hospodársky rast. Inak povedané, vladá svojimi opatreniami zabrzdila tvorbu bohatstva, preto je potrebná zmena.

Celé vyjadrenie INESS k prorastovému balíčku si môžete vypočuť **v Hlavných správach TA3**.

HRANICA DPH NEDRŽÍ KROK S INFLÁCIOU

Hranica registrácie pre DPH na Slovensku sa prakticky nezmenila 17 rokov – nominálne stále 50 000 €, no po zohľadnení inflácie má reálnu hodnotu len 28 903 € v cenách roku 2009. Keby mala zodpovedať pôvodnej hodnote, musela by byť na úrovni 86 133 €. Väčšina krajín EÚ má pritom limit pri 85 000 € – a od januára 2025 to umožňuje aj európska smernica. Štát tak bez akejkoľvek zmeny sadzby tichými krokmi vťahuje do systému čoraz viac firiem. Adekvátnou požiadavkou je preto zvýšiť slovenskú hranicu tak, aby reflektovala vyššiu cenovú úroveň v ekonomike. Sledujte náš **Instagrame** a **Facebook**, kde priebežne zverejňujeme aktuálne postrehy a návrhy.

PODCAST
INESS do UCHA je späť!

Komentáre, ktoré ste si nestihli prečítať.

/instituteINESS

/instituteINESS

INESS do UCHA #85: Poplatky v zdravotníctve - ponuka a dopyt

Poplatky v zdravotníctve sú večnou témou bez politického riešenia. Martin Vlachynský v tomto komentári ukazuje, že väčšina návrhov ide cestou „vyčleň, zreguluj, zakáž" - no ignoruje skutočný dôvod, prečo poplatky vznikajú. Na príkladoch z Holandska, Singapuru a Rakúska si ukážeme, ako funguje dvojvrstvová ambulantná sieť a prečo je pre reformu kľúčové jasne zadefinovať nárok pacienta. Slovenských zdravotníckych debát na túto tému je mnoho, no riešenia zatiaľ niet. Ak vás zaujíma ekonomický pohľad na jeden z najspornejších problémov slovenského zdravotníctva, tento audiokemntár pre vás. Vypočuť si ho môžete na **kanáli INESS** alebo **Spotify**.

INESS do UCHA #84: Zoberie vám AI prácu? Nikto to nevie. A už vôbec nie odborníci na AI.

Internet je plný predpovedí **o masovom prepúšťaní** spôsobenom umelou inteligenciou. V tomto audiokomentári sa pozeráme na to, prečo sa podobné scenáre v minulosti nenaplnili – od Jevonsovho paradoxu (keď efektivita zvyšuje dopyt, nie nezamestnanosť) až po fakt, že väčšina povolaní je balíkom mnohých prepojených úloh, nie jednou izolovanou činnosťou. Na príklade rádiológie Róbert Chovanculiak poukazuje na to, že AI dokáže prekonať expertov pri čítaní snímok už roky – a napriek tomu rádiológov dnes pracuje viac než predtým. Prečo? Dozviete sa v novom dieli, ktorý si môžete vypočuť na **Youtube** alebo **Spotify**.

INESS do UCHA #83: Nové európske dane nedávajú zmysel a nie sú potrebné

Európska komisia pripravuje nový **viacročný rozpočet EÚ na roky 2028 - 2034**, ktorý má byť výrazne väčší než doteraz – nielen pre podporu obrany či pomoc Ukrajine, ale najmä pre rast ambícií v oblastiach ako digitalizácia a konkurencieschopnosť. Otázkou však zostáva, kto za toto navýšenie zaplatí. V tomto audiomentári rozoberáme, prečo navrhovaným novým zdrojom príjmov EÚ podľa analytika Radovana Ďuranu chýba fiškálna logika a prečo môžu poškodiť konkurencieschopnosť aj rast firiem v členských štátoch, vrátane Slovenska. Teraz si audiomentár môžete vypočuť na **Youtube** alebo **Spotify**.

PODUJATIA INESS

INESS na konferencii Mediforum

21. mája 2026 sa uskutočnil v bratislavskom hoteli Albrecht druhý ročník odborného fóra, ktorého sa zúčastnil analytik INESS **Martin Vlachynský**. Ten vo svojom výstupe priniesol pohľad na ekonomické a regulačné aspekty fungovania zdravotného systému. Spolu s ďalšími hosťami z radov nemocničných manažérov, zdravotných poisťovní, rezortu zdravotníctva a odborných spoločností sa venovali témam financovania, kvality a využívania dát pri rozhodovaní.

INESS o zdravotníctve na konferencii Swiss Life

Dňa 26. mája 2026 sa uskutočnila Odborná obchodná konferencia Poistenie & Bývanie pre spoločnosť Swiss Life Select Slovensko. Išlo o významné podujatie zamerané na poistný a realitný trh. Medzi pozvaných rečníkov patril aj analytik INESS **Martin Vlachynský**, ktorý vystúpil s prednáškou na tému budúcnosti zdravotníctva z pohľadu financovania.

INESS na AI bootcampe

V dňoch 5. až 7. júna 2026 sa vo Varšave konal 8. ročník podujatia Tell Me Your Story, organizovaný European Liberal Forum (ELF) v spolupráci s Friedrich Naumann Foundation for Freedom Europe a Projekt: Polska. Za INESS sa podujatia zúčastnila **Gabriela Grešková**. Tri dni intenzívneho workshopu pokryli celý obsah tvorby – od newsletterov a práce s nástrojmi umelej inteligencie, cez prompt engineering a budovanie vlastného AI stacku, až po strih krátkych videí.

INESS na zdravotníckom výbore

Na pozvanie predsedu zdravotníckeho výboru Mudr. Baláža sa zasadnutia v utorok 9. júna 2026 zúčastnila aj odborná verejnosť, vrátane zástupcu INESS **Martina Vlachynského**. Témou stretnutia boli doteraz zverejnené analýzy financovania nemocníc, s príspevkami zo strany zástupcov UHP, UDZS, nemocníc a lekárskych odborov.

Martin Vlachynský na Hanusových dňoch

Podujatia Hanusove dni sa 12. júna zúčastnil aj analytik **Martin Vlachynský**. Diskusia pomenovala dôvody, prečo Slovensko stratilo dynamiku, ktorá mu kedysi vyslúžila povesť rýchlo rastúcej ekonomiky, a hľadala odpoveď na otázku, čo krajina potrebuje, aby sa opäť stala miestom rastu a príležitostí, najmä pre mladých, ktorí dnes čoraz častejšie odchádzajú za hranice.

Róbert Chovanculiak na Hanusových dňoch

Za INESS sa 10. júna 2026 zúčastnil Bratislavských Hanusových dní aj analytik **Róbert Chovanculiak**, kde bol hosťom diskusie „Liberáli a konzervatívci o ekonomike“ . Cieľom diskusie bolo hľadať zhodu medzi liberálnym a konzervatívnym pohľadom na fungovanie ekonomiky a pravidlá hospodárskeho života. V diskusii sa hostia venovali témam fungovania trhového hospodárstva, miery zdanenia, verejného dlhu, hospodárenia s eurofondami či dostupnosti bývania pre mladé rodiny. Účastníci hľadali oblasti zhody, možné kompromisy, ale aj témy, pri ktorých zostávajú rozdielne pohľady medzi liberálnym a konzervatívnym prístupom k ekonomickej politike.

INESS na konferencii: Farmakoekonomika na Slovensku

Analytik INESS **Róbert Chovanculiak** vystúpil 3. júna 2026 na XVII. slovenskej a českej farmakoekonomickej konferencii v Bratislave, venovanej témam zdravotnej a liekovej politiky, ekonomiky zdravia a hodnotenia zdravotníckych technológií. Predstavil prednášku „Anatómia odporu ľudí k učeniu sa“ o evolučno-psychologických dôvodoch vyhýbania sa učeniu a vplyve umelej inteligencie na vzdelávanie.

INESS na konferencii: Učiteľ v dobe AI

Analytik INESS **Róbert Chovanculiak** sa 4. a 5. júna 2026 zúčastnil dvoch odborných podujatí. Na 12. ročníku medzinárodnej konferencie pre pedagógov „Učiteľ v dobe AI" vystúpil s prednáškou „Anatómia odporu ľudí k učeniu sa". Vo svojej prezentácii vysvetľoval, prečo majú ľudia prirodzený sklon vyhýbať sa učeniu, a poukázal na tri evolučno-psychologické dôvody: učenie si vyžaduje námahu, jeho výsledky sa prejavujú až v budúcnosti a veľká časť školského obsahu je z biologického hľadiska pre človeka neprirodzená. Prednáška sa zároveň venovala tomu, aké dôsledky môžu mať tieto poznatky pre využívanie umelej inteligencie vo vzdelávaní.

INESS v diskusii: AI - prínos či hrozba?

Na konferencii bol Róbert Chovanculiak pozvaný aj do panelovej diskusie „AI – prínos či hrozba?". Diskusiu moderoval Bohumil Kartous a spolu s Chovanculiakom v nej vystúpili Vladimír Šucha, Ivana Böhmová a Kristína Hudáková. Účastníci sa venovali vplyvu umelej inteligencie a digitálnych technológií na spoločnosť, vzdelávanie, školy a deti. Diskusia sa zamerala na príležitosti aj riziká spojené s rozvojom umelej inteligencie, jej využívanie vo vzdelávacom procese a zmeny, ktoré prináša do práce učiteľov i každodenného života žiakov. Debatujúci diskutovali o tom, ako môžu školy reagovať na technologické zmeny, rozvíjať kritické myslenie a pripraviť mladú generáciu na svet, v ktorom budú digitálne technológie a umelá inteligencia zohrávať čoraz významnejšiu úlohu.

INESS na stretnutí siete 4liberty a oslave 35. výročia FNF v Prahe

24. – 26. júna 2026 analytik **Martin Vlachynský** reprezentoval INESS na stretnutí zástupcov think tankov zo siete **4liberty,** ktorého témou bol spoločný postup pri vytváraní Byrokratického indexu pre rok 2026. Zúčastnili sa ho zástupcovia think tankov zo Slovenska, Česka, Bulharska, Ukrajiny, Poľska a Maďarska, ako aj zástupcovia FNSt pre strednú Európu, ktorá index finančne podporuje. Zúčastnili sa ho zástupcovia think tankov zo Slovenska, Česka, Bulharska, Ukrajiny, Poľska a Maďarska, ako aj zástupcovia FNSt pre strednú Európu, ktorá index finančne podporuje. Druhým podujatím v Prahe bolo 35. výročie pôsobenia nadácie The Friedrich Naumann Foundation for Freedom v strednej Európe. Oslavy sa zúčastnili aj zástupcovia think tankov združených v sieti 4liberty, vrátane INESS.

EPICENTER Away Day v Bukurešti

V dňoch 18. – 19. júna tohto roku sa v Bukurešti uskutočnilo stretnutie zástupcov think tankov združených v sieti **EPICENTER Network**. Je to organizácia so sídlom v Bruseli združujúca 13 najlepších free market think tankov v západnej, strednej a východnej Európe a jej hrdým členom je aj INESS. Na tomto výjazdovom podujatí sa za INESS zúčastnil riaditeľ **Richard Ďurana**. Agenda podujatia štandardne pozostáva zo zhodnotenia spolupráce na spoločných projektoch v období od posledného stretnutia a ich dopad na verejnú diskusiu a policies v národných krajinách ale aj v Bruseli, príprave nových spoločných projektov a dohodovaní bilaterálnych spoluprác medzi zúčastnenými think tankmi. Všetko so zreteľom na ciele EPICENTER Network a tiež jeho individuálnych členov – presadzovať viac slobody a prosperujúcu Európu.

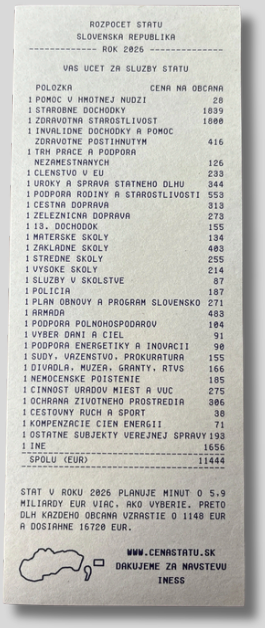
Práve vďaka podpore ľudí, ako ste vy, sa môžeme zúčastňovať konferencií, viesť odborné diskusie a prinášať analýzy, ktoré posúvajú verejnú debatu na Slovensku ďalej.

Aj vy môžete prispieť k slobodnejšej a vzdelanejšej spoločnosti na Slovensku.
Ďakujeme, každú vašu podporu si veľmi vážime!

CHCEM PODPORIŤ INESS

PROJEKTY INESS

CENA ŠTÁTU 2026

ROZPOCET STATU
SLOVENSKA REPUBLIKA
ROK 2026
VAS UCET ZA SLUZBY STATU

POLOZKA	CENA NA OBCANA
1 POMOC V HMOTNEJ NUDZI	28
1 STAROBNE DOCHODKY	1839
1 ZDRAVOTNA STAROSTLIVOST	1600
1 INVALIDNE DOCHODKY A POMOC ZDRAVOTNE POSTIHNUTYM	416
1 TRH PRACE A PODPORA NEZAMESTNANYCH	126
1 CLENSTVO V EU	233
1 UROKY A SPRAVA STATNEHO DLHU	344
1 PODPORA RODINY A STAROSTLIVOSTI	553
1 CESTNA DOPRAVA	313
1 ZELEZNICNA DOPRAVA	273
1 13. DOCHODOK	155
1 MATERSKE SKOLY	134
1 ZAKLADNE SKOLY	403
1 STREDNE SKOLY	255
1 VYSOKE SKOLY	214
1 SLUZBY V SKOLSTVE	87
1 POLICIA	187
1 PLAN OBNOVY A PROGRAM SLOVENSKO	271
1 ARMADA	483
1 PODPORA POLNOHOSPODAROV	104
1 VYBER DANI A CIEL	91
1 PODPORA ENERGETIKY A INOVACII	98
1 SUDY, VAZENSTVO, PROKURATURA	155
1 DIVADLA, MUZEA, GRANTY, RTVS	166
1 NEMOCENSKE POISTENIE	185
1 CINNOST URADOV MIEST A VUC	275
1 OCHRANA ZIVOTNEHO PROSTREDIA	306
1 CESTOVNY RUCH A SPORT	38
1 KOMPENZACIE CIEN ENERGII	71
1 OSTATNE SUBJEKTY VEREJNEJ SPRAVY	193
1 INE	1656
SPOLU (EUR)	11444

STAT V ROKU 2026 PLANUJE MINUT O 5,9 MILIARDY EUR VIAC, AKO VYBERIE. PRETO DLH KAZDEHO OBCANA VZRASTIE O 1148 EUR A DOSIAHNE 16720 EUR.

WWW.CENASTATU.SK
DAKUJEME ZA NAVSTEVU INESS

Koľko vás reálne stojí štát? To vám sám nikdy nepovie. Ale my áno – a tento rok pripadá na jedného občana účet za služby štátu v hodnote **11 444 €**.

Háčik je v tom, že štát v roku 2026 plánuje minúť o 5,9 miliardy € viac, ako vyberie. Preto dlh každého občana vzrastie o 1 148 € a dosiahne **16 720 €**.

Pokladničný bloček ukazuje, kde reálne končia vaše dane – od starobných dôchodkov cez zdravotníctvo až po podporu rodiny, školy či obranu. Vďaka prepočtu na jedného občana si navyše ľahko spočítate, o koľko by sa musela zvýšiť daňová záťaž, keby sa mali napríklad dôchodky zvýšiť o 10 %.

Cena jednotlivých služieb má v tomto prepočte ilustratívny charakter. Celú metodiku, komentár k jednotlivým výdavkovým položkám aj bločky za predchádzajúce roky nájdete na webe Cena štátu v sekcii **Účet za služby štátu**.

CENA ZAMESTNANCA 2026

Otázka **Koľko stojí zamestnanec?** je dôležitá pre každého zamestnávateľa. Je zároveň dobrým medzinárodným ukazovateľom konkurencieschopnosti. Netreba si však zamieňať superhrubú mzdu s nákladmi na zamestnávanie. Legislatíva určuje zamestnávateľovi celý rad rôznych povinností, ktoré pre neho znamenajú náklady.

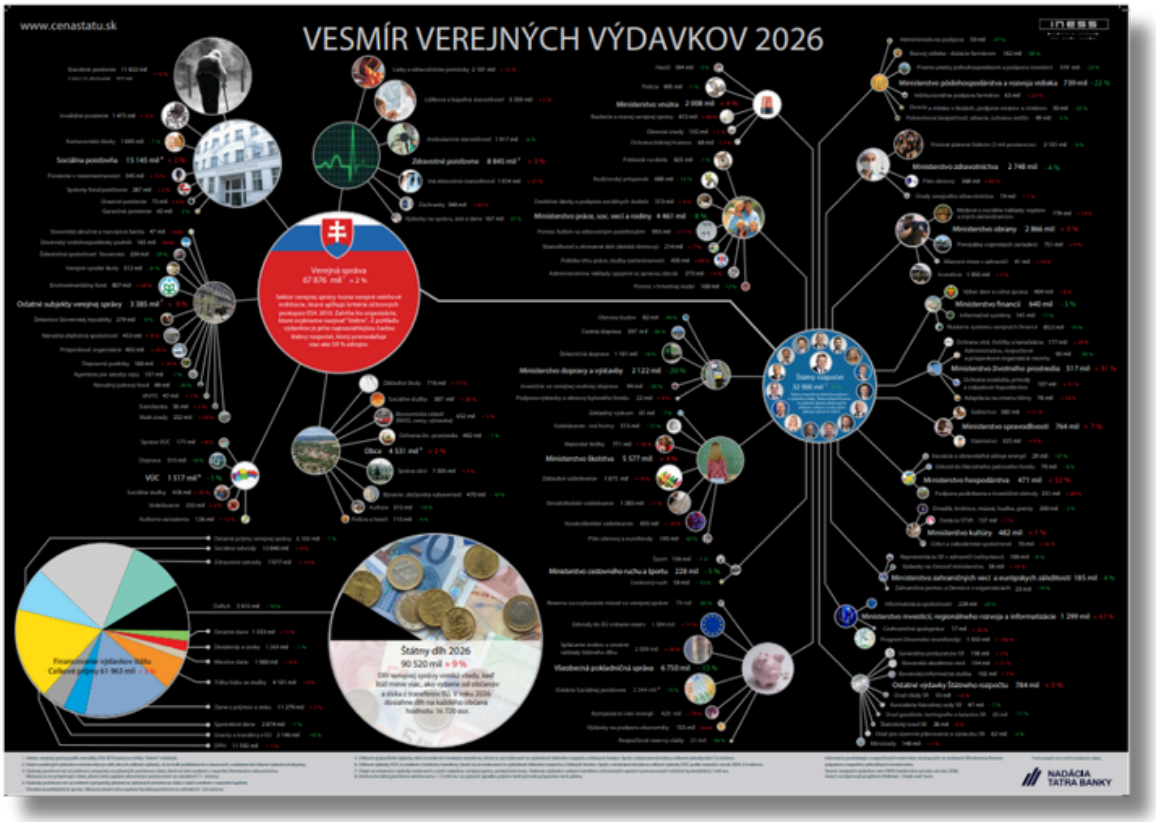
Kým kalkulačiek superhrubej/čistej mzdy existuje viacero, komplexná kalkulačka celkových nákladov na zamestnanca dlho chýbala. Preto sme v INESS v INESS vytvorili nástroj, ktorý spracúva všetky parametre a počíta cenu zamestnanca podľa aktuálnej legislatívy.

Kalkulačka je voľne dostupná na stránke Cena zamestnanca.

VESMÍR VEREJNÝCH VÝDAVKOV 2026

Vesmír verejných výdavkov pre rok 2026 si môžete stiahnuť **ako PDF** alebo **obrázok**.
Tlačenú verziu VVV si môžete objednať na **e-shope INESS** s možnosťou osobného odberu.

V prípade záujmu o **prednášku Ceny štátu** aj na vašej strednej škole sa nám ozvite e-mailom na: richard.vilkus@iness.sk.
Tešíme sa na stretnutie!

PUBLIKÁCIE A KNIHY

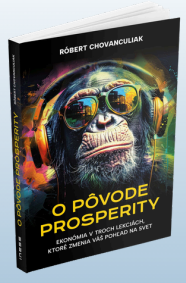

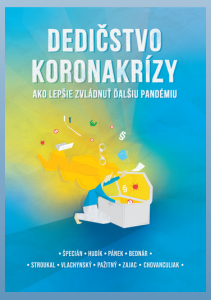
Ekonómia nie je veda o číslach, grafoch a tabuľkách. Je to veda o ľuďoch. O tom, ako sme vykročili z jaskýň, začali spolupracovať a napokon pristáli na Mesiaci. Presne takto je napísaná nová kniha **Róberta Chovanculiaka O pôvode prosperity: Ekonómia v troch lekciách, ktoré zmenia váš pohľadna svet**. Dobrodružný príbeh o tom, ako ľudia začali hrať hry s kladným súčtom, v ktorých vďaka spolupráci platí, že 1 + 1 = 3.

Kniha **Zlé peniaze** od **Juraja Karpiša** hľadá príčiny a opisuje priebeh krízy. Je písaná pre verejnosť s cieľom vysvetliť krízové ekonomické javy alternatívnym spôsobom. Súčasťou „sprievodcu krízou" je popis dosahov krízy na životy bežných ľudí a príklady, ako sa s nimi dá vyrovnať. Tento bestseller si môžete zakúpiť cez stránku zlepeniaze.eu, prípadne vo vašom kníhkupectve.

Kniha **Pokrok bez povolenia** od **Róberta Chovanculiaka** je kompletný sprievodca svetom, kde Airbnb oživuje mŕtvy kapitál a konkuruje štátu v tvorbe regulácií, kde Kickstarter nahrádza vyberanie daní a pomáha financovať verejné služby a kde Bitcoin umožňuje budovať paralelnú spoločnosť, v ktorej neexistujú „vedúci" a všetci máme kľúče od miešačky.

INESS spojil **10 autorov** zo Slovenska a Česka, aby poskytli svoj pohľad na zaujímavé ekonomické a spoločenské aspekty krízy spojenej s pandémiou koronavírusu. V knihe **Dedičstvo koronakrízy** sa napríklad dozviete, ako zlepšiť proces schvaľovania liekov, krotiť domýšľavých expertov, lepšie nakupovať vakcíny, vytvárať paralelné spoločenstvá, pracovať cez internet, využívať trh a podnikateľov v boji s vírusom, alebo nezneužívať centrálnu banku

ESHOP INESS